

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar
DOI: 10.31455/asya.570226 / Number: 8, p. 77-82, Summer 2019

ARIF BAYTIN'IN VEKİL SEÇİLME SÜRECİ ARIF BAYTIN'S PROXY SELECTION PROCESS

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
26.05.2019

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
30.06.2019

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2019

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

Akın Aktaş
Giresun Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim
Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
akinaktas.history25@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-7301-0216>

Öz

Mustafa Kemal'in liderliğinde yürütülen Milli Mücadele neticesinde Türk milleti bağımsızlığını kazandı ve yeni Türk devletinin temelleri atıldı. İlerleyen süreçte ise devletin yönetim anlayışında değişiklikler yaşandı ve yeni devletin yönetim biçimi cumhuriyet olarak belirlendi. Cumhuriyet yönetimine geçişte bazı zorluklar yaşansa da inkılapçı ruh anlayışından taviz vermeyen Türkiye Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal'i yeni Türk devletinin ilk cumhurbaşkanı seçti. Yaklaşık 15 yıl boyunca Türkiye Cumhuriyeti'ni cumhurbaşkanı sıfatıyla yöneten Mustafa Kemal Atatürk, hastalığı dolayısıyla 10 Kasım 1938 tarihinde vefat etti.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı ülkede üzüntüyle karşılanırsa da ülkenin geleceği ve cumhuriyetin bekası için yeni bir cumhurbaşkanı seçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle mecliste seçim sürecine gidildi. Hatay'ın Türkiye topraklarına katılma süreci ve ülkenin içinde bulunduğu hassas dönem de cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılmasında etkili oldu.

Malatya Milletvekili İsmet İnönü, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından cumhurbaşkanı adayı olarak belirlendi. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan seçim neticesinde İsmet İnönü, milletvekillerinin oylarıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı seçildi. Cumhurbaşkanlığı seçimi, meclisin olumlu tavır sergilemesi neticesinde sorunsuz bir şekilde sonuçlandı.

Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra Atatürk'ün yerine bir milletvekili seçilmesi gerekiyordu. Bu nedenle Arif Baytın, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Ankara milletvekili olarak belirlendi. Ankara'da yapılan ara seçimler neticesinde Arif Baytın, Atatürk'ten boşalan Ankara milletvekilliğine seçildi. Böylece milletvekilli seçim süreci de başarıyla sonuçlandı.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Atatürk, TBMM, İsmet İnönü, Arif Baytın

Abstract

As a result of the national struggle led by Mustafa Kemal, the Turkish nation gained independence and the foundations of the new Turkish state were laid. In the following process, changes in the understanding of government were experienced and the new form of government was determined as a republic. Despite some difficulties in the transition to the republican administration the uncompromising revolutionary spirit from the understanding of the Turkish Grand National Assembly elected the first president of the new Turkish state Mustafa Kemal. Managing for about 15 years in his capacity as president of the Republic of Turkey, Mustafa Kemal Atatürk passed away on 10 November 1938 of the disease hence.

The founder and the first president of the Republic of Turkey the Republic of Turkey, Mustafa Kemal Atatürk the death of the future of the country in the country, although it is with sadness for the survival of the Republic and a new president had to be elected. For this reason, the parliamentary election process has been carried out Hatay's accession process to Turkey and the delicate period in which the country is located have been effective in electing the presidency.

Malatya deputy İsmet İnönü was appointed as the presidential candidate by the Republican People's Party. As a result of the elections held in the Grand National Assembly of Turkey, İsmet İnönü was elected as the new president of the Republic by the votes of deputies. The presidential election resulted in a smooth result of the parliaments positive attitude.

After the presidential election Atatürk had to be elected as a deputy instead. Therefore Arif Baytın was appointed as Ankara deputy by the Republican People's Party. As a result of the interim elections held in Ankara, Arif Baytın was elected to Ankara deputy which was vacated from Atatürk. Thus the parliamentary election process has been successful.

Key Words: Republic, Atatürk, TBMM, İsmet İnönü, Arif Baytın

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Aktaş, A. (2019). Arif Baytın'ın Vekil Seçilme Süreci. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Number:8, Summer, p. 77-82.

Cumhurbaşkanlığı görevini 4 dönem sürdüren Mustafa Kemal Atatürk¹ 10 Kasım 1938 tarihinde hastalığı neticesinde 57 yaşında vefat etti.² Atatürk'ün vefatı yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da derin teessürler uyandırdı ve dünyanın birçok ülkesinden taziye mesajları yayımlandı.³ 11 Kasım 1938 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) Atatürk'ün vefatı dolayısıyla bir tezkere yayımlandı. Bu tezkere şu şekildeydi;

“Ankara mebusu Reisicumhur Atatürk'ün müdavi ve müşavir tabiblerinin verdikleri ilişik raporda gösterildiği veçhile son teşrinin onuncu Perşembe günü saat 9, dakika 5'de terki hayat ettiklerini onulmaz acı ve teessürlerle arz ederim.”⁴ Bu tezkereden sonra Atatürk'ün vefatıyla alakalı 10 Kasım 1938 tarihli rapor mecliste okundu. Bu raporda şu ifadeler yer almaktaydı;

“Reisicumhur Atatürk'ün umumi hallerindeki vehamet, dün gece saat 24'de neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 ikinci teşrin 1938 Perşembe sabahı saat dokuz beş geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.”⁵ Bu raporun dinlenmesinden sonra mecliste beş dakikalık saygı duruşu gerçekleşti ve akabinde yeni cumhurbaşkanının seçilmesi için görüşmeler başladı.

Genç cumhuriyetin varlığının devam ettirilmesi için ivedilikle yeni bir cumhurbaşkanı seçilmesi gerekiyordu. Bu nedenle Türkiye'nin içinde bulunduğu hassas dönemin etkisiyle⁶ ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun 34. maddesi gereğince kısa sürede cumhurbaşkanı seçim sürecine gidildi.⁷

Reisicumhur Vekili Mustafa Abdülhalik Renda, meclisi yeni cumhurbaşkanını seçmek üzere toplantıya davet etti.⁸ 11 Kasım 1938 tarihinde Cuma günü saat 09:30'da Celal Bayar'ın başkanlığında toplanan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) grubu 323 oyla Malatya Milletvekili İsmet İnönü'yü cumhurbaşkanlığına aday gösterme kararı aldı.⁹ Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi vaziyet, İsmet İnönü'nün CHP tarafından tek aday gösterilmesinde etkili oldu. Anayasanın kendisine verdiği hakkı kullanan TBMM¹⁰, aynı gün (11 Kasım 1938) cumhurbaşkanlığı seçimini gerçekleştirdi.¹¹ Yapılan oylama neticesinde İsmet İnönü 348 oy alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı oldu.¹²

¹ Mustafa Kemal Atatürk hayatı boyunca 4 defa cumhurbaşkanı seçilmiştir. I-29 Ekim 1923,II-1 Kasım 1927, III-4 Mayıs 1931, V-4 Mayıs 1935. Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Osman Akandere, **Atatürk'ün Seçim Yolu ile Üstlendiği Vazifeler**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay. , Ankara,2015.

² “Reisicumhur Atatürk'ün umumi hallerindeki vehamet, dün gece saat 24 de neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün 10 ikinci teşrin 1938 Perşembe sabahı saat dokuz beş geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.” **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, İkinci Celse, 11-XI-1938, s.16. ; Atatürk'ün hastalığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Bilal N. Şimşir, **Atatürk'ün Hastalığı**, 2. Baskı, TTK Basımevi, Ankara,2011.

³ “Büyük Millî Matemimiz” **Cumhuriyet**, 11 Kasım 1938. , “Babamızı Kaybettik” **Tan**, 11 Kasım 1938. ; Atatürk'ün vefatı neticesinde yabancı basın organlarında birçok yazı neşredildi. Yayımlanan haberler için bkz. BCA, Yer Bilgisi: 1434-740-1, Kurum 490-1-0-0/ CHP. ; Atatürk'ün vefatının Sovyet basınında yansımaları hakkında detaylı bilgi için bkz. Elnur Ağayev, **Atatürk'ün Vefatının Sovyet Basınında Yansıması**, S.11, **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Hacettepe Üniversitesi, 2010, s.131-156.

⁴ **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, Birinci Celse, Saat 11-12, 11-XI-1938, s.16.

⁵ **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, Birinci Celse, 11-XI-1938, s.16.

⁶ Bahsi geçen dönemde, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikada yoğun olduğu konuların içerisinde “*Hatay Meselesi*” en başta gelen konudur.

⁷ **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, 11-XI-1938, s.17. **Cumhuriyet**, 12 İkinci Teşrin 1938. ; Atatürk'ün vefat etmesi ve sonrasında yaşanan gelişmeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Ali Güler, **Atatürk'ün Son Sözü Aleykümşelâm**, Yeditepe Yay. , İstanbul 2003. ; Bilal N. Şimşir, **a.g.e.** ; “*Cumhûr Riyâsetinin inhilalinde Meclis müçtemî ise yeni Reisicumhûru derhâl intihap eder. Meclis müçtemî değilse Reis tarafından hemen içtimâa dâvet edilerek Reisicumhûr intihap edilir.*” Kemal Gözler, **Türk Anayasaları, Ekin Kitabevi Yayınları**, Bursa 1999, s.73-79.

⁸ “*Teşkilâtı Esasiye Kanununun 34. maddesi mucibince yeni Reisicumhur intihap edilmek üzere teşrinisaninin on birinci Cuma günü saat on birde Büyük Millet Meclisini içtimâa dâvet ederim. Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi M.A. Randa*”. **Ulus**, 11 Sontişrin 1938 Cuma.

⁹ Ali Güler, **Sarı Paşa İnsan Atatürk**, 3. Baskı, Berikan Yayınevi, Ankara,2015, s.260.

¹⁰ <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm> 29. madde, 34. madde, Erişim Tarihi 11.05.2019.

¹¹ Ali Güler, **Atatürk'ün Son Sözü Aleykümşelâm**, s.101. , **Ulus**, 11 Son Teşrin 1938 Cuma.

¹² “*Reisicumhur intihabı için 348 arkadaşı iştirak etmiştir. 348 rey ve müttefikan Malatya mebusu İsmet İnönü Reisicumhur intihap edilmiştir.*” **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, Birinci Celse,11-XI-1938, s.17. ; **Cumhuriyet**,12 İkinci Teşrin 1938, S.5210. ; Bir ay sonra toplanan CHP'nin olağanüstü kurultayında, İsmet İnönü partinin genel başkanlığına getirildi. “Millî Şef” unvanı aldı.

İsmet İnönü meclis kürsüsüne davet edildi ve ant içme törenine geçildi. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü şu şekilde yemin etti:

*“Reisicümhur sıfatıyla Cümhuriyetin kanunlarına ve hakimiyeti milliye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfı mesai, Türk Devletine teveccüh ederek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhde ettiğim vazifenin icabatma hasrımefis etmekten ayrılmayacağıma namusum üzerine söz veririm.”*¹³

Böylece yemin töreni gerçekleşti. Akabinde İsmet İnönü milletvekillerine teşekkür etti ve şu konuşmayı yaptı:

“Arkadaşlığınızla müftehir olan, şerefli vazifenizde kendi nefsi için bahtiyarlık bulan bu arkadaşınıza Devletin en yüksek vazifesini tevdi etmek teveccühünü gösterdiniz. Sizlere şimdiden çok samimi şükranımı takdim ederim.

Omuzlarımda hissettiğim ağır vaziyeti ifade ederken, tek istinadım, Büyük Türk milletinin itimadi ve bunun, sizin yardımınızla ve sizin dilinizden ifadesi olacaktır.

Bu anda Atatürk'ün hatırası teselli bulmaz acılarla dolu olan kalbimizin aziz timsalidir. Atatürk'ün fevkalâde hizmetlerini bu günkü Türk Devletinin bünyesinde tam ve temiz eserler olarak tecessüm etmiş görüyoruz. Kadir bilen ve büyük evlâd yetiştiren milletimizin yüreğinde (Kemal Atatürk) adı, sevgi ve hürmet içinde ebedî yaşayacaktır. Şükran ve tazim hislerimi söylemeye çalışsan sözlerimin sizin muhabbet ve takdir duygularımızı da aksettirdiğine kaniim.

Muhterem arkadaşlar; Devlet ve milletimizin insaniyet ve medeniyetin asıl hedeflerine doğru durmadan ilerleyip yükseleceğine kati inancım vardır.

Büyük ve kahraman bir milletin hizmetinde bulunuyoruz. Türk vatanının bölünmez, hiçbir tecavüze tahammül etmez, hiçbir zor karşısında milli haklardan vazgeçmez mahiyeti, her zamandan ziyade taze ve canlıdır.

Türk milleti Devlet kurmak, vatan korumak kudretinde, kendi cevherindeki kıymet ve faziletlere istinad eden yapıcı ve yaratıcı bir millettir.

Sulh ve terakki yoluna bütün gayretlerini asıl bir surette vakfetmiş olan milletimiz mecbur olursa, kendisi ve şanlı ordusu geçmiş kahramanların hayranlığını celb edecek yeni kahramanlarla dolu olan fedakâr göğsünü en parlak zaferlerle süslemeye hazırdir.

Türk milletini az zamanda büyük bir medeniyet seviyesine yükseltmiş, Türk milletine en kısa yoldan temiz cemiyet hayatını, feyizli terakki yollarını açmış olan inkılâplar, kalp ve vicdanımızın en aziz varlıklarıdır.

Arkadaşlarım,

Millet hizmetinde vazifelerin iyi ifa olunmasını emel edinmek başlıca kaygımızdır.

Sükûn, istikrar ve emniyet içinde çalışmaktan başka arzusu olmayan milletimizi anarşiden en cebirden uzak, bütün vatandaşlar için müsavî bir emniyet havası içinde bulundurmadığı Cümhuriyetin en kıymetli nimeti biliyoruz.

Vatandaşlar arasında muhabbeti genişletmek ve derinleştirmeyi, en şerefli vazife sayıyoruz.

Arkadaşlar,

*Türk milletinin en feyizli hazinesi: Büyük Millet Meclisidir. Geçmişte büyük zorlukları yenmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, gelecekte de büyük saadetlerin, zafer ve muvaffakiyetlerin başlıca kaynağı olacaktır.”*¹⁴ Bu yemin töreninden sonra Türkiye Cumhuriyeti için cumhurbaşkanlığı süreci tamamlanmış oldu. Celal Bayar, yeni bir hükümetin kurulması için Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye istifa dilekçesini verdi. Aynı gün, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü hükümetin kurulması için Celal Bayar'ı görevlendirdi.¹⁵ Böylece hem cumhurbaşkanlığı hem de hükümet kurma çalışmaları başarıyla sonuçlandı.

Geriye Atatürk'ün yerine seçilecek Ankara milletvekilinin belirlenmesi ve seçilmesi kaldı. Anayasanın hükmü gereği vefat eden bir milletvekili yerine yeni bir vekil seçilmesi gerekmektedir.¹⁶ Bu nedenle Atatürk'ün yerine seçilecek milletvekilin belirlenmesi sürecine gidildi. Nafia Vekâleti Müsteşarı Arif Baytın meclis tarafından ittifakla seçildi.¹⁷ Başvekâlet ve Dâhiliye vekâleti arasında gerçekleşen

¹³ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, İkinci Celse, 11-XI-1938, s.17.

¹⁴ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, İkinci Celse, 11-XI-1938, s.17-18. ; Cumhuriyet, 12 İkinci Teşrin 1938, S.5210.

¹⁵ Cumhuriyet, 12 İkinci Teşrin 1938, S.5210.

¹⁶ <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm> 29. madde. Erişim Tarihi 11.05.2019.

¹⁷ BCA. , 30-10-0-0-75-497-1, Belge Tarihi 04.01.1939. , Ek:78.

resmi yazışmaların neticesinde seçim mazbatasını TBMM Yüksek Reisliği'ne sunuldu.¹⁸ Mecliste yapılan oylama neticesinde Arif Baytın'ın mazbatasını kabul edildi. Baytın, 5. dönem ara seçimlerine katıldı ve Ankara'dan 1160 oy alarak milletvekili seçildi.¹⁹ Mazbatasını 2.1.1939 tarihinde meclise gönderildi.²⁰ Mecliste ettiği yeminden sonra resmen vekillik görevine başladı.²¹ Vekillik görevini 6. dönem Ankara ve 7. dönem Ankara olmak üzere 1939-1946 yıllarında gerçekleştirdi.²²

Arif Baytın Kimdir?

Arif Baytın, 1875 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Süleyman Bey, annesi Ragibe Hanım'dır. Askeri Rüştiye (ortaokul) ve idadiyi (lise) bitirdikten sonra 1890 yılında Harbiye mektebinde eğitimine devam etti. Arif Baytın hem askeri hem de idari alanda birçok göreve laik görülmüş üstlendiği görevleri başarıyla ve özveriyle yerine getirmiştir.²³

Askeri Görevleri

- 1893 yılında Harbiye mektebini bitirerek kurmay sınıfına ayrıldı.
- 28 Ocak 1896'da kurmay yüzbaşılığa yükseldi.
- 3 Mart 1898'de kolağalığına yükseldi ve Yunan hududu tahkim ve inşaat komutanlığı görevine getirildi.
- 15 Mart 1901'de kurmay binbaşı oldu.
- 1903'de 3. Ordu Refik Fırkaları Erkânı Harbiyesi'ne atandı.
- 4 Temmuz 1906'da Erkânı Harbiye Kaymakamlığı ile Şam Harbiye Mektebi müdür ve ders nazırlığı görevinde bulundu.
- 25 Haziran 1909'da Edirne 3. Ordu Erkânı Harbiyesi'ne atandı.
- 1911 yılı Ocak ayında 6. Kolordu Erkânı Harbiye Reisliği'ne atandı.
- 26 Nisan 1912'de Divanı Âlii Askeri Tahkik heyeti üyeliğine ve III. Şube Müdürlüğü'ne atandı.
- 6 Ocak 1914'te miralay rütbesiyle 29. Fıkra Kumandanlığı'na nakledilerek Kafkas Cephesi savaşlarına katıldı ve Sarıkamış Muharebesi'nde Ruslara esir düştü.²⁴
- 9 Ağustos 1920'de beş buçuk yıl süren tutsaklıktan sonra İstanbul'a döndü.
- 3 Mart 1921'de Muğla Muamelatı Zatiye Müdür Muavinliği, Erkânı Harbiye Tarihi Harp Şubesi'nde görevli oldu.

- 3 Nisan 1923 tarihinde askerlik görevinden emekliye ayrıldı.

İdari Görevleri

- 17 Kasım 1923'te İstanbul 6. İmar ve İskan Mıntıka Müdürlüğü.
- 1 Ocak 1925'te İskan Müfettişliği.
- 23 Ocak 1926'da Antalya Valiliği.
- 15 Ocak 1928- 28 Kasım 1928 Ankara Teyyare Şirketi Hükümet Mümessilliği.
- 29 Kasım 1928'te Nafia (Bayındırlık) Vekaleti Müsteşarlığı.
- 1939-1946 yıllarında Ankara Milletvekilliği.

¹⁸ BCA. , 30-10-0-0-75-497-1, Belge Tarihi 04.01.1939. , Ek:78. ; T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre: V, C. 29, İçtima: 4, 17. İnikad, Birinci Celse, 4.1.1939, s.10.

¹⁹ İhsan Güneş, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-V. Dönem 1935-1939**, C. 2 (Özgeçmişler), TBMM Vakfı Yayınları, N. 26, s. 24.

²⁰ BCA. , 30-10-0-0-75-497-1, Belge Tarihi 04.01.1939. , Ek:78.

²¹ **Aydın Tarihi**, S.62, 1939, s.3.

²² Arif Baytın, 1939-1943; 1943-1946 yılları olmak üzere iki dönem vekillik görevini yerine getirmiştir.

²³ Arif Baytın'ın askeri, idari görevleri hakkındaki bilgilere ve resmine İhsan Güneş'in, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-V. Dönem 1935-1939**, eserinden ulaşılmıştır ve bu makalede tamamına yer verilmiştir.

²⁴ Arif Baytın'ın "**İlk Dünya Harbi'nde Kafkas Cephesi 29 Tümen ve 3 Alay Sancağı**" ismiyle bir eseri mevcuttur. ; Baytın, Sarıkamış Harekâtı sırasında (29. Tümeni kumanda eden Albay rütbesiyle görevlidir.) yaşadıklarını anı tarzında Vakıf gazetesinde neşretmiştir. Bu konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Cemil Kutlu, "*I. Dünya Savaşı'ndaki Türk Esirleri*", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S.43, Erzurum, 2010, s.319-328.

Atatürk'ün vefatı neticesinde Ankara milletvekilliğine laik görülen Arif Baytın bu görevi laikiyle yerine getirmiştir. "İdeal Devlet Adamı" örneklerinden biri olan Baytın, 6 Şubat 1950 tarihinde 75 yaşında vefat etti.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı dünyada ve Türkiye'de derin üzüntüyle karşılanırsa da devlette süreklilik gerekmekeydi. Bu nedenle Türkiye'nin içinde bulunduğu durum ve cumhuriyetin varlığının devamı için yeni bir cumhurbaşkanı seçimi sürecine gidildi. Yürürlükte olan anayasada, seçim sürecinin derhal başlatılması konusunda hükümler bulunmaktaydı. Bu vaziyette meclis toplandı ve seçim süreci başlatıldı. Cumhuriyet Halk Partisi'nin oy birliğiyle Malatya Milletvekili İsmet İnönü'yü aday göstermesi ve mecliste yapılan seçim neticesinde İsmet İnönü, Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı seçildi.

Cumhurbaşkanlığı seçiminin başarıyla sonuçlanmasından sonra Atatürk'ün yerine seçilecek olan Ankara milletvekilinin belirlenme ve seçilme sürecine gidildi. Anayasanın hükmü gereği vefat eden bir vekil yerine yeni bir vekil seçilmesi gerekmekeydi. Bu süreç neticesinde Arif Baytın, Ankara milletvekili adayı olarak belirlendi. Yapılan seçim neticesinde ise Ankara milletvekili seçildi. Böylece hem cumhurbaşkanlığı seçimi hem de milletvekilliği seçimi herhangi bir sorun yaşanmadan başarıyla sonuçlandı.

Baytın'ın Ankara vekilliğine laik görülmesinde aldığı eğitimi ve askeri geçmişi önemli rol oynadı. Üstlendiği bu görevi başarıyla yerine getiren Baytın, 1939-1946 yılları arasında vekillik görevini icra etti. 1946 seçimlerinde aday olmayan veya aday gösterilmeyen Baytın, siyasi hayatına böylece veda etti.

Baytın'ın meclis çalışmaları hakkında araştırma yapacak kişiler, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nden gerekli izinleri aldıktan sonra belge teminini sağlayabilmektedir. Bu süreç Baytın hakkında hazırladığımız çalışmamızda karşımıza çıkan en önemli zorluk olmuştur. Atatürk'ün vekili olarak bilinen Baytın için yeterli düzeyde araştırma yapılmaması çalışmamızın sınırlılığının belirlenmesindeki en önemli husus olmuştur.

KAYNAKÇA

Belgeler

BCA. 30-10-0-0-75-497-1. Belge Tarihi 04.01.1939, Ek: 78.

BCA. Yer Bilgisi: 1434-740-1, Kurum 490-1-0-0/ CHP.

Araştırma Eserler

Akandare, O. (2015). *Atatürk'ün Seçim Yolu ile Üstlendiği Vazifeler*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
Baytın, Arif (1946). *İlk Dünya Harbi'nde Kafkas Cephesi 29 Tümen ve 3 Alay Sancağı (Hatıralar)*, İstanbul: Vakit Basımevi.

Gözler, K. (1999). *Türk Anayasaları*, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Güler, A. (2003). *Atatürk'ün Son Sözü Aleykümselâm*, İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Güler, A. (2015). *Sarı Paşa İnsan Atatürk*, Ankara: Berikan Yayınevi.

Şimşir, N, B. (2011). *Atatürk'ün Hastalığı*, Ankara: TTK Basımevi.

Makaleler

Ağayev, E. (2010). Atatürk'ün Vefatının Sovyet Basınında Yansıması. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 11, Hacettepe Üniversitesi.

Güneş, İ. (2001). Türk Parlamento Tarihi TBMM-V. Dönem 1935-1939, C.2 (Özgeçmişler), TBMM Vakfı Yayınları.

Kutlu, C. (2010). I. Dünya Savaşı'ndaki Türk Esirleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 43.

Sürelî Yayınlar

Aydın Tarihi, S.62, 1939.

Cumhuriyet, 12 İkinci Teşrin 1938.

Tan, 11 Kasım 1938.

T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre: V, Cilt: 27, İçtimai: 4, Üçüncü İnikad, 11-XI-1938.

T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, Devre: V, Cilt: 29, İçtimai: 4, On Yedinci İnikad. 4-1-1939.

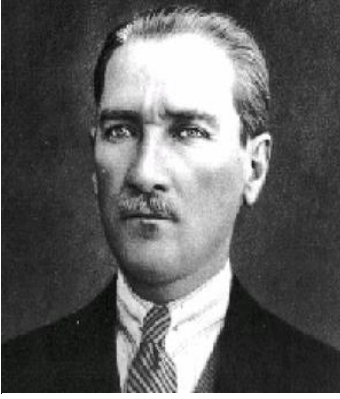
Ulus, 11 Son Teşrin 1938.

İnternet Kaynağı

<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm> (Erişim Tarihi 11.05.2019)

Ekler

Mustafa Kemal (Atatürk)

Resim-1

İsmet İnönü

Resim-2

Arif Baytın

ARİF BAYTIN

Resim-3

İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığına Seçildiğine Yönelik Gazete Haberleri
 Ulus, 11 Teşrin Cuma 1938 Cumhuriyet, 12 Teşrin Cumartesi 1938

ULUS 2. İnci basış

Büyük Millet Meclisinde tarihi toplantı
Mebuslar Atatürk için beş dakika sukût ettiler, bu müddet zarfında sade hıncırık işitiliyordu

İsmet İnönü ittifakla ve alkışlarla Cümhurreisi seçildi

Sürekli alkışlar arasında

İnönü yemin etti, sonra çok heyecanlı bir nutuk söyledi

"Reis-i-cümhur sıfatıyla cümhuriyetin korunmasına ve hakimiyeti milliyet esaslarına riayet ve bunların müdafiası, Türk milletinin saadetine sa-"

Parti Meclis grupunda

Sayın İnönü İttifakla ve alkışlarla Cümhurreisi oasmızda olarak gösterildi

Cumhuriyet

İsmet İnönü Cümhurreisi seçildi

Büyük Millet Meclisi, 348 mevcudun tam ittifakile Lozan kahramanını Devlet Riyasetine intihab etti

Dünkü tarihi celse Ebedi Şefimiz Atatürkün hatırası hıncırıklar arasında tâziz olundu

İsmet İnönünün nutku

"Yürüklerimizde 'Atatürk' adı ve veyi ve hürmet içinde ebedî olarak yaşayacaktır"

Atatürk ve İsmet İnönü

Büyük Millet Meclisinde

Kabinenin teşkilinde Celal Bayar